

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Thor Olausson*
 Härad: *Sunnerbo* Adress: *Tala Hamneda*
 Socken: *Tjötteryd* Berättat av: *Maria Magnusson*
 Uppteckningsår: *1935* Född år *1857 i Tjötteryds förs.*
Emma Bengtson
1855

Uppteckningen rör *Ullberedning*

Fåren klippos: s. 3

Ullen "akrobbas": s. 4

Ullen "koadas": s. 5

"Hoäda" spinns: s. 6

Garnet "tjennas": s. 8

Fäsen (fäsan) klipptes (klepptas) när och höst, närmare bestämt vid "fredan" och "mickälsmåsse". Då man klippte färet skulle man stryka saxen i munnen på det samt säga "håll nu i jän te och må många sena i detta ve lare". Den ull som avklipp- tes om våren kallades "lö" men den ull som avklippades om hö- sten fick heta "ull". Den ull som växte under buken på fäsen, kalla- des "bukato" och togs ofta för sig själva för att användas till strump- fötö eller dyl. Man brukade i regel tvätta fäsen innan de klipptes. Då färet var klippt slog man

kallt vatten över dess rygg, detta
för att fåret ej skulle frysa då det
nu var "nåböta". Då ullens blivit
väl torr var den färdig för bear-
betning. I äldre tid bearbetade man
ofta ullens i två olika skikt innan
den spannades till garn. Först "skrob-
bade" man ut

den på en
"skrobbehänga"
se foto nr 1

Dessa kardor
 kallades även
 "skrobbo". De
 ena kardor
 var fastgjorda
 i bänken

Skriv endast på denna sida!

ock på denna korda lades ull
som sedan bearbetades med den andra
kordan. Då man arbetat ull en stund
vände man den på så sätt att man
med den lära kor-
dan strök bort ul-
len ur den under-
sta. Se foto Nr. 3. var-
efter man inga
började bearbetning-
en. Det var huvudsak-
ligen då man ville sam-
manblanda vit o svart
ull, eller blanda olika
slags kvaliteter, som
skrubbbänk användes.

Då ull var skrubbed
kordade man den

Skriv endast på denna sida! med vanliga

handkardor som kallades "kogdö".
När då man "kogade" med dessa
kardor vände man ullen medelst
ett handgrepp, då ullen från den
undre karden överfördes till den
övre. På så sätt höll man på
med bearbetningen tills ullen
blev upplöst och fin. Se foto N:o 3
som visar
hur ullen
bearbetas.
När ullen
ej släpps
kardorna så
brukade dessa
smörjas med
en "flåska-

sjö" eller med fotogen som kal-
las "tönnallja". Då ullen var
slutbehandlad i kårerna "to" man
"ao" d. v. s. man ordnade så att man
fick så mycket ull på underkas-
dan att man av denna ull kunde
forma en rund ullkavel kallad "kog-
da". Se foto lit.

Om ett "ilägg"
kunde man
få 5-6 "kogda"
Kardning bru-
kade utföras
av barn o kar-
nar samt av
gamla män
som ej "dudde"

Skriv endast på denna sida!

te nåt annat". Hade mannen ej
något särskilt att uträtta om sin-
terkvällarna brukade de ofta hjälpa
kvinnorna med kardningen.

Då man fått en hög färdiga "kåda"
tog man dessa i knäet och satte
sig till "spåsaräcka" och började
"spenna" de stora N=5.

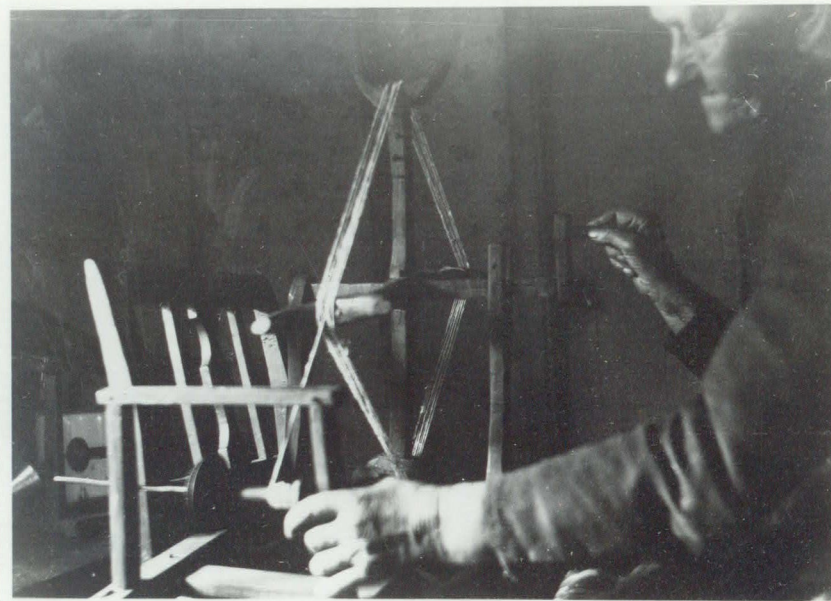
Då man hade
både "spätta" o
"vita fädd" brukade man ofta
sammanhas
de vit och
svart ull
för att få
grött garn.

Skriv endast på denna sida!

Främre delen av spinnrocken kallades "bröstat" Då man spunnit så långt att rullen blev full. Tog man antingen och hörsade garnet på "hörs-län" (se foto N:o 6) eller (om man hade rullar tillräck-

ligt), lade man undan den fulla rullen och tog en ny. I de fall att det stannade garnet hörsades, lade man det på "ringsen" eller över ett par stolar. I detta senare fall mystades garnet. Man mystade garnet på en liten träbit, kallad "nös-

Tvilling. Då man skulle "tjænna" garnet
placerade de fyllda rullarna på "tjænnestatarna"
de fotografi de: K som visar hur garnet
tvinns. Hade man däremot härvidt gar-
net lades garnhårarna
på "vingan" som
snurrade runt under
tvinningen. Hade man
mystat garnet lade
man mystarna i en
korg eller dyl. då gar-
net tvinnares.

Hade man gott om
"rolle" var det lomp-
ligast att tvinna gar-
net direkt från rut-
terna som sätts på
tjænnestatarna.

Skriv endast på denna sida!

Då garnet var "tjennat" karede man det åter på "håulen" varefter det antogs på så sätt att den ena "håvekrökan" nedfaldes. Denna klyka i karelsen var så konstruerad att den, tudelad i mitten av stängen löpne på en tränagel och medelst en annan nagel fastgjordes i upprätt läge. Då garnet var antagit från karelsen ledes det över vinden, eller om två skolor som stötte med ryggstäden mot varandra, varefter man kunde nyste upp det. Det förekom även att en person med händerna höll gaarkävan medan en annan person nystade. Ofta nystades garnet direkt från kullen.